

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 „ — „
 Helyben házhó korába:
 Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 „ — „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Könyves szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, aug. 9.

Umbertot eltemették.

Ott pihen most már a második olasz király is atyja mellett a Pantheonban.

Elkisérték Olaszország főméltóságai, a papság, a diplomácia, a külföldi uralkodók képviselői. A nép közt bizonyára számosan elstutogták az özvegy királyné megható imádságát s nem egy elkese-redeve gondolt arra a rettentő szövetkezetre, mely Olaszországnak e gyásznapot okozta.

Ez adta meg a temetésnek igazi jellegét: egy királyné, a ki fájdalommal imádság megírásával enyhít és egy nép, mely retteg a bekövetkező újabb merénylettől.

Van oka Olaszországnak a merénylettől félnie. A francia köztársaság elnökét, a magyar királynét is olasz ember gyilkolta meg. Az ember megdöbbenve kérdezi, miért van ez így? Miért adja éppen az olasz nemzet az emberiség ostorait.

Emlékezzünk Luccheni vallomásának arra a részére, hogy:

— Nem szoktam, nem tudok imádkozni.

Most pedig az özvegy királyné maga ad népe kezébe imát azért a királyért, a kit a nem imádkozók vettek el oldala mellől.

Vajjon fog-e a példán indulni Olaszország népe?

Másik jelenség az általános elkese-redeve, mely a gyilkosra az olasz törvények által nem ismert halálbüntetés

követeli. Pedig éppen nem rég az általános néphangulat követelte odaát a humanizmusnak megfelelően a halálbüntetés eltörlését.

Lehet, megadják a népnek, a mit követel és Brescít kivételesen halálra ítélik. Mindez azonban nem elég, hanem a társadalom felforgatói ellen a legerélyesebben kell védekezni általában, külön hozott anarchista-törvényekkel. A nép hangulata követeli, az emberi társadalom fennmaradásának érdeke sürgeti, ha most sem hajtják keresztül, az egész jövőt kockára teszik.

És nemcsak Olaszországnak, de az egész világnak jó lesz megjegyezni e temetés képét: egy megölt király, a kinek koporsója fölé borult özvegye csak az imában talál enyhét s a kinek népe haraggal követeli az üres frázisok mellőzését, a bűnösök igazságos, kegyelmet nem ismerő megbüntetését.

Imádsággal és igazsággal előre: ezek a jelszavak menthetik meg III. Viktor Emánuel országát a végromlástól.

*

A temetésről a következő **távirataink** szólanak:

A város diszitése.

Róma, augusztus 9. (Saj. tud. táv.) Valamennyi állomásról, a melyeken a halottas vonat áthaladt, táviratok érkeznek, a melyek azt mondják, hogy a hatóságok, egyesültek és a lakosság mindenütt meghatóan fejezte ki gyászát és lojalitását. A város diszitése gyorsan halad és éjjel-nappal folyik. Az eddigi jelentések szerint mintegy 900 munitcipalitás küld ki képviselőket a temetésre. A város képe rendkívül mozgalmas. Százötvenezer idegennél több van

a városban. Ma este Mascagni vezetése alatt próbát tartottak az előadásra szánt palaestrinai miséből. A zenemű mély hatást tett a hallgatókra. Koszoruk szakadatlanul érkeznek a Kvirinálba. A földszinten már el sem fér a sok koszorú. A koszorukat a Pantheon előcsarnokában helyezik el. A templomot a gyászszertartás után bezárják és csak holnap délután bocsátják be a közönséget.

Róma a temetés előtt.

Róma, aug. 9. (Saját tud. távirata.) Már a kora hajnali órák óta rendkívül élénk a város képe. Az élénkséget még fokozta a római helyőrség és a más városok helyőrségéből Rómába rendelt csapatok felvonulása a részükre kijelölt helyekre. A Piazza di Terminin, a Piazza Venezián, a Via Nazionalén, a Via Plebisciton, a Corso Vittori Emanuelén, a Via dei Cestarin és a Via della Minerván, a merre a gyászmenet el fog haladni, óriási árbócok állanak, cipruságakkal, diadalmi jelvényekkel, palmaágakkal és fekete zászlókkal diszitve. A házak ablakai és erkélyei félárbóczra eresztett fekete zászlókkal és fekete drapériával vannak diszitve. Az utcái lámpák fekete fátyolba vannak burkolva és égnek, a mi rendkívüli benyomást tesz. Időnkint megszólalnak a Monte Citorio és a Kapitolum harangjai, vontatott, bús kongással jelezve az ország nagy gyászát, közben bele-dörögnek az ágyuk is.

Az utcákon óriási néptömeg hullámzik és meghatottan, némán sorakozik a csapatok sorfala mögött. Az üzletek zárva vannak. Egész Róma gyászol.

A vonat, a mely Umberto király holttestét hozta, reggel 6 óra 30 perczkor

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az örök város templomai.

Írta: K—t.

Rómát méltán nevezik nemcsak örök városnak, hanem a világ legelső városának. Ma már több, mint 2600 esztendeje annak, hogy e várost építették. Lakói munkájukkal, eszükkel, bátorságukkal és józan erkölcsükkel annyira vitették, hogy rövid idő alatt birodalmukat az egész ismert világra kiterjesztették úgy, hogy hatalmukkal és gazdagságukkal a rómaiak urai lettek az egész világnak. Ma is fönnáll és látjuk a híres római fórumot, a hol a világ leghíresebb államférfiai és szónokai az akkori világ sorsát eldöntötték. E térről, a híres Capitolium szomszédságából indultak ki és ide tértek vissza világhódító hadjárataikról Julius Caesar, Augustus, Titus és Nagy Constantin császárok. Ide hordták össze a világ aranyát, ezüstjét, kincseit. Ezekből épültek a fényesebb templomok, óriási szobrok, képek, paloták, amphitheatrak. Azonban éppen ez az óriási fény, pompa és hatalom vakította el a rómaiakat. Külső életükben zsarnokok és kegyetlenek lettek, belső életükben pedig erkölcstelének, házasságtörők, gyilkosok s minden undokságra képesek. Ó náluk ez nem nagy csoda, hisz po-

gányok voltak, az igaz Istent nem ismerték. — Es ha mégis azt látjuk, hogy mily keményen éreztette Isten e pogány bűnösökkel büntető ostorát, ha látjuk, mily rettenetes módon valósult meg szt. János evangelista jövendölése, mely így szól: »és a nagy város három részre szakadt; és a pogányok városai elestek és a nagy Babilonról (vagyis Rómáról) megemlékezik Isten, hogy neki adja bosszúálló haragja borával telt poharát« mondom, ha mindezt látjuk és megfontoljuk, akkor mit gondoljon maga felől a keresztvívvel leöntött bűnös, a ki jöllelehet ismeri az igaz Istent, öt mégis vétkeivel sokszor a pogánynál is durvább és undokabb módon bántja meg.

A régi, gazdag és hatalmas Rómára most már csak dűledező, pusztá, óriási falak, tornyok, kidőlt oszlopok, megcsonkított szobrok, repedező amphitheatrak, rombadőlt pogány templomok és paloták emlékeztetnek. Ez a vége minden földi hatalomnak és dicsőségnek.

De míg a hatalmas pogány császárok és hadvezérek nevét és dicsőségét csak ledőlt romoknak égbemeredő pusztá emlékei hirdetik, addig a keresztény hősöknek, apostoloknak, pápáknak és vértanúknak millióit 1800 év után ma is a fényes római templomokban tiszteljük.

Szent Péter temploma.

A legelső e keresztény szent hősök között sz. Péter, az első pápa. Az ő emlékét hirdeti a róla elnevezett san Piétró, *szent Péter* temploma. Ez a világ legnagyobb, leghíresebb, legdrágább temploma. Elkészült e templom ezelőtt 300 évvel; több mint száz esztendeig dolgoztak rajta a világ leghíresebb építői, mérnökei és festői Michel Angeló, Raffael stb. kikhez hasonló nagy lángelmék azóta máig sem születtek és talán nem is fognak. A templom építkezése belekerült 150 millió frtba, akkor mikor a pénznek még sokkal nagyobb értéke volt, mint ma. Oly erősen van fölépítve s a kupolája vas pántokkal összefogva és megerősítve, hogy földrengés, villámcsapás nem fog rajta. A kupolánál szebbet és nagyobbát nem látni e világon; magassága 140 méter. A kupola alatt van a főoltár, a főoltár alatt pedig szt. Péter sirja. Mi lementünk a sirba, s miután a rácsot kinyitották, láttuk szt. Péter apostolnak arany koporsóját. Ez a templom, ez a sir az egész keresztény világnak szive és középpontja. Ide szt. Péternek, a legelső apostolnak, a legelső pápának sirjához jönnek össze az egész világnak népei és nemzetei. Ide zárandokolnak királyok és koldusok, itt vallják meg hitüket és itt tesznek erős fogadást arra, hogy római kath. szt. hitünk szerint élnek és e hit szerint meghalni fognak. Ugyanitt szt. Péter

érkezett Rómába. A vonat is félárbczra eresztett fekete zászlókkal van díszítve. A koporsó egy szalonkocsiban van, a melyet virágokkal és zászlókkal pazarul díszített gyászkapolnává alakították át. Az aostai herceg és a torinói gróf, a kik utközben a díszőrséget vezették, a szenátus és a kamara elnökeivel a koporsónál vannak. A király hült hamvait egy kapuczinus szerzetes is kísérte, a ki folyton imádkozott a koporsónál.

A holttest megérkezése.

Róma, aug. 9. (Saját tud. távirata.) A király holttestét vivő vonat ma reggel fél hét órakor érkezett ide. A vonatot az aostai herceg, a torinói gróf, Viktor Napoleon herceg és az apertói herceg kísérte. A pályaudvaron Viktor Emánuel király, az olasz és idegen hercegek, a külön követek, a diplomáciai kar és a hatóságok fejei várták a halottas vonatot. Az ég borus. Az utcákon, a merre a gyászmenet elhalad, katonaság áll sorfalat. A város rendkívül mozgalmas.

A temetés.

Róma, aug. 9. (Saját tud. távirata.) A holttest elé a pályaudvar elé jöttek a savoyai hercegek, az idegen képviselők, diplomácia, állami méltóságok, hatóságok stb.

Hét órakor nyolcz vértés altiszt, a közönség mély meghatottsága közt kivette a koporsót a kocsiából s a kápolnába vitték, melyet most rendeztek be. Itt beszélték.

Most megindult az óriási menet, melyet egy lovasszázad nyitott meg.

Hosszu sora következett a hadseregnek és polgári küldöttségeknek. Tábornokok, egyetem, akadémia, miniszteriumok, bírák, prefektura, lovagrendek képviselői festői gyászos csoportokban sorakoztak egymás után.

Utánuk jött a papság, körülbelül 100 lelkész és ugyanannyi szerzetes, a Quirinál plebánosának a vezetése alatt, azután Franciaország, Oroszország, Belgium, Szászország, Németalföld, Török-

ország, Bulgária, Románia és Szerbia diplomáciai képviselőinek főnökei és rendkívüli követek, végül az Annunciata-rend lovagai, közvetlenül a koporsó előtt jöttek; az aostai herceg, a torinói gróf, a genuai herceg, a montenegrói fejedelem, Rainer kir. herceg és kísérete, az osztrák-magyar gyalogezred küldöttsége, a spártai herceg stb.

Ezután jött hat lóval vont ágyutalpon a koporsó, a melyet katonatisztek, kir. hercegek és a néhai Umberto király polgári és katonai kamaráinak tisztviselői és vértések vettek körül, élükön Umberto király főhadsegéde haladt lóháton, kezében a király kardjával.

A koporsó láttára sokan sirtak.

A koporsótól jobbra a miniszterek és méltóságok haladtak. Ezután a megszámlálhatatlan küldöttségek sokasága következett.

A menet oly hosszú volt, hogy a vége még meg se mozdult, mikor az eleje a Phanteon elé ért.

Viktor király mögött léptettek: aostai herceg, torinói gróf, genuai herceg.

Rekvium az olasz királyért.

Budapest, aug. 9. (Saját tud. távirata.) A budapesti olasz főkonzulátus és a budapesti olasz kolónia ma délelőtt 10 órakor a terézvárosi plebánia templomban fényes gyászmisét mondott *Umberto* olasz király lelkiüdvéért.

A templom hajójának padosait ez alkalomból fekete drapériával vonták be, a márványlapokkal kirakott járókat vastag fekete szőnyegekkel terítették fel. A szentély előtt állították föl a díszes ravatalt, a melyet a viaszgyertyák sokasága vett körül, négy sarkán díszes kandelárebekekkel, a melyekben borszesz égett. A szentély maga valóságos virágos-kertté volt alakítva. A koporsót az olasz nemzeti zászló borította be fekete fátyol díszítéssel, rajta a feszülettel. A rendet *Bockelberg* Ede és *Kulisz* Lajos rendőrfelügyelők tartották fent, nagyszámu díszruhás rendőrrel, a kapu előtt pedig díszruhás lovasok álltak díszőrséget. A szentély előtt a sekrestye mellett gyászszal bevont tribün volt, a melyben *Bolatti* Rikárd

főkonzul foglalt helyet titkárával s fogadta az egymás után érkező idegen konzulokat, a kik valamennyien festői egyenruhákban jelentek meg.

Az idegen államok budapesti képviselői közül jelen voltak: *Rieffault* francia főkonzul, *Barlovác* György szerb főkonzul, dr. *Musitzky* alkonzul és dr. *Jovanovics* titkár kíséretében, *Margaritescu-Greanu* román konzul, *Villov* orosz alkonzul, *Tiller* Samu san-marinói, *Kuncz* Jenő spanyol, *Molnár* uruguay-i főkonzulok, a kiknek a hajó jobb oldali padosai álltak rendelkezésükre. A többi padosorokban az olasz munkások foglaltak helyet.

A baloldali padosorokban foglaltak helyet az olasz kolónia hölgytagjai, valamennyien gyászruhában, az olasz konzulátus tisztviselői kara teljes számban. Kevéssel 10 óra előtt jelent meg *Lobkovitz* Rudolf herceg, hadtestparancsnok, *Szapáry* gróf cs. és kir. kamarás adjutánsával, továbbá *Gromon* Dezső honvédelmi államtitkár, a miniszterelnökség s belügyminiszterium számos főtisztviselője, a többi padokat pedig tömérdek ember töltötte be.

A szertartás 10 órakor kezdődött. A misét *Pápay* Ferencz dr. plebános-helyettes mondta dr. *Zelliger* Vilmos, dr. *Kováts* Kálmán és *Angyal* Kálmán káplánok segédletével. A szertartás alatt *Kossovits* József karmester vezetése alatt az operaház tagjaiból alakított énekkar könnyezésig megható gyászdalokat adott elő harsona kísérettel.

A szertartás kerek egy órát vett igénybe, a mikor azután a notabilitások szívélyesen elbucszva az olasz konzultól, elhagyták a templomot, a mikor a közönség is elszéledt.

Királyunk koszoruja.

Róma, aug. 6. (Saját tud. távirata.) *Ferencz József* király szép koszorut küldött a koporsóra, melynek fekete selyem szalagján a következő felirat van: *Al mio caro e comtianto amico — Francesco Diosepe*.

A pápa és a merénylet.

Róma, augusztus 9. (Saját tud. táv.) Rampolla bibornok keddi audenciás napján egy délamerikai köztársaságból érkezett kardinálist fogadott, aki megkérdezte tőle: mi igaz a Vatikán és Olaszország közötti viszonyról elterjedt hírekben? Megbízható híresztelések szerint Umberto király halála alkalmából némi közeledés történt a Vatikán és az olasz trón között és erre nézve kért a kardinális választ. Rampolla azt felelte, hogy a pápát rendkívül meghatotta a monzai merénylet, annyival is inkább — és ezek a pápa saját szavai — »mert én benne a szellemen kívül a jószívűségét csodáltam.« »Margit királynő — mondá Rampolla — úgy akarta, hogy a temetés szigoruan vallásos legyen és a pápa készségesen támogatta a királyné ebbeli óhaját. — Nem tudom, mit irnak a hírlapok — végzé Rampolla, annyit mondhatok, hogy minden úgy történt, ahogy önnek elmondtam.«

A bécsi olasz követség részvéte.

Bécs, aug. 9. (Saját tud. távirata.) A bécsi olasz követségen ma nagy gyászünnepély volt, melyen *Nigra* nagykövet hatásos gyászbeszédet mondott. Az ünnepély után a követség részvétlétviratot küldött *Margit* özvegy királynénak és *Viktor Emánuel* királynak.

sirja mellett őrzik Veronika kendőjét, melybe Krisztus Urunk arcát törölte, Longinus százados lándzsáját, melylyel az Ur Jézus szívét a keresztján átszurta. Ugyanott van az Üdvözítő valódi keresztjéből egy nagy drb és szt. András apostolnak a feje. A templom tetejére is fölmentünk. Ez a tető egészen lapos, úgy, hogy rajta sétálni lehet és oly nagy, mint egy piac-tér. A tetőről bementünk a kupolába és onnan néztünk le a templomban levő emberekre, innen ismét fölmentünk a kupola legtetejére egészen a kereszt gömbjéig. Onnan lenézve láttuk magunk előtt a szent és örök várost, örökös harangzugásával számtalan templomával és tornyaival, láttuk a szép Campaniának egész tartományát, a messziről kéklő tengert s alattunk az emberek úgy tűntek fel, mint a mozgó hangya-raj.

E templom mellett közvetlenül áll a *Vatikán*, a pápa székhelye, itt láttam a világ legerőteljesebb képeit, szobrait s fogalmat szerzetem magamnak e palota nagyságáról, mely akkora, hogy 11 ezer jó nagy szobát foglal magába.

Szt. Péter ereklyéi közül nevezetes az a bilincs, melylyel ez az apostol Rómában meg volt lánczolva. Ezt a lánczot szintén láttam a san Pietro in vincoli nevű templomban.

E templomhoz közel van a tömlőcz, melyben szt. Péter elzárva volt. Itt, midőn a börtön-

felügyelő megtért és megkeresztelkedni akart, víz nem lévén, Isten csodálatosan fakasztott egy vízforrást a börtönben, a mely forrás vízből ma is lehet inni. E börtönből menekült ki szt. Péter, de midőn a városból ki akart futni, utközben megjelent neki az Ur Jézus, vállán a kereszttel. Péter kérdezte tőle: Domine puo vadis? Uram hová mégy? Az Ur azt felelte: Rómába megyek, hogy újból keresztre feszíttessem magam. Szt. Péter megértette az Ur Jézus szemrehányó szavait, ezért rögtön visszatért a börtönbe. A helyen, hol az Ur Jézus így megjelent, manap kápolna áll, mi láttuk és megcsókoltuk azt a követ, a melyben, mint valami puha viaszban az Üdvözítő Jézus lábnyoma csodálatosan visszamaradt. A börtönbe visszatérő Pétert csakhamar kivezették a városból, föl a Janiculus hegy tetejére, a hol őt keresztre feszítették. E helyen templom épült s mellette egy kis kápolna, e kápolna közepén a földben ott láttam azt a gödröt, melyben szt. Péter keresztje állott. A templomban függ most is egy nagy kép, mely szt. Pétert ábrázolja, a mint összekötött kezekkel, lábaira erősített kötéllal felhuzzák a keresztre, fejfelé.

(Vége köv.)

Incidens a temetésén.

Róma, aug. 9. (Saj. tud. távirata.) Mikor a gyászmenet megindult a Via Nationalen, a közönség a koporsó láttára áttörte a sorfalat és a koporsó közelébe törekedett. Ekkor a koporsót kísérő főherczegek mintegy ösztönszerűleg Viktor Emánuel király köré csoportosultak, sőt a montenegrói herczeg kardot rántott. A tábornokok azonban megnyugtatták, mire a király a zsebkendőjét elővéve az óvációért a közönséget üdvözölte.

Megtámadott küldöttség.

Róma, augusztus 9. (Saját tud. táv.) A király temetésén Bresci szülővárosának a képviselői is részt vettek. Mikor a gyilkos szülővárosának zászlaját észrevették, óriási izgatottság keletkezett és sokan a tömegből a küldöttséget megtámadták. A közbelépett rendőrség csak nagynehezen tudta a nagy verekedést meggátolni.

A merénylet története.

Milano, augusztus 9. (Saját tud. távirata.) A királygyilkos Bresci elleni vizsgálat fontos dolgokat derít ki. Már meg van állapítva a merénylet igaz története.

Kiderült, hogy a király anarkistaszövetség áldozata és hogy Bresci és a szövetség fejei június elsejétől 29-ig érkeztek Pattersonból New-Yorkon át Monzába.

Bresci revolverét Pattersonban vette 18 dollárért. Június elsején New-Jerseyben volt gyűlésük, amely örömmünneppel végződött. A négy jó madár június 10-én érkezett a »Gascogne« fedélzetén New-Yorkba, ahol az ottani anarkista körök ünnepelték őket, mint olyanokat, akik Európa zsarnokait ki fogják pusztítani. Több mint 100 elvtársuk kísérte le őket a kikötőbe, ahonnan a nemzetközi anarkizmus életével indult el az összeesküvők hajója. A havrei kikötőben a francia anarkisták üdvözléte várta őket és Quazza Emma — Bresci kedvese 8000 frankot adott aranyban és olasz bankjegyekben Brescinek.

Brescinek Párison, Lyonon és Marseillen való keresztülutazása valóságos diadalmenet volt. Az anarkista pártívek, akik tudták Bresci utazásának célját, úgy ünnepelték őt, mint a hőst. Bámulatra ragadta őket az a tökéletesség, melylyel Bresci a revolverrel bánt. Bresci sokszor kérkedett e művészetével. Lyonban keresztül lőtte egy anarkista nőnek selyemszálra függesztett jegygyűrűjét anélkül, hogy a golyó a gyűrűt még csak horzsolta volna is.

Bresci uszott az aranyban és minden városban más és más szeretője volt. E szeretők révén sikerült megállapítani, hogy Bresci Genuán, Pirán, Livornon, Florenczen, Praton, Bolognán, Piacenzán, Forlín, Pavián és Milanón keresztül utazott Monzába. E nők állítása szerint Umberto gyilkosa végtelenül érzéki volt.

Bolognában sürgőnyt kapott, melyben a tettet sürgették. A bolognai Milano városához címzett szállodában lakott a legújabb szeretőjével, amikor ezt a Bielluból feladott sürgőnyt kapta:

Minden rendben. Jöjj azonnal. Leandro Nicoli.

Brescinek e sürgöny folytán Turinba kellett volna utaznia, de ő Piacenzába vette útját.

A vizsgálat megállapította, hogy az anarkista vezérek legutóbbi gyűlése Turinban volt július 24-én vagy 28-án. Ott beszélték meg a gyilkosságot s kiosztották mindenkinek a szerepeket. Bresci innen Párison és Milanón keresztül utazott Monzába, ahova 27-én délelőtt érkezett. 28-án itt találkozott Nikoli Leandroval, aki a királygyilkosság után minden valószínűség szerint Schweizba menekült. Lanner és Guintavalle is Monzában voltak a gyilkosság napján. Ghizzit, egy hírhedt anarkistát július 24-ének reggelén látták Monzában. Jelentik to-

vábbá Forlínból, Ravennából és Tacenzából, hogy 26. és 27-ének estjén onnan a legfiatalabb és legveszedelmesebb anarkisták eltűntek. Ők állták körül Umbertót, midőn Bresci meggyilkolta.

Az elfogott Possauzzi teste tele van kék foltokkal, véres sebhelyekkel; inge, gallérja és nyakkendője mindenütt véres. Valószínű, hogy Bresci kiszabadítása érdekében dühös vadálatként harczolt. Legfőbb bizonyíték ellene azonban Brescinek egy véletlen elejtett kijelentése.

Ugyanis, mikor a gyilkost a milánói fegyház czellájába bevezették, mikor bezárult háta mögött a modern lörtőn ajtaja és látta, hogy nincs többé menekvés; magából kikelve kiáltá:

»A kutyák! még az utolsó perczen — amikor már minden sikerült — még akkor sem tudtak kiszabadítani!«

Szél Ischlben.

Szél Kálmán Ischlben van; miről félhivatalos forrás így nyilatkozik:

»Szél Kálmán magyar miniszterelnök, ki tegnap délután Ischlbe utazott, kihallgatása felől következőleg nyilatkozott:

— Ischli utazásomnak Körber osztrák miniszterelnök legutóbbi ischli megjelenéséhez semmi köze, mert hiszen őként érhető, hogy úgy a magyar, mint az osztrák miniszterelnök nem engedhet hosszabb időt eltelni anélkül, hogy az uralkodónál jelentkezzenek. Így szokott ez lenni rendes időben, hát még most.

Hogy az osztrák miniszterelnök korábban jelentkezett volt kihallgatásra, mint én, annak nincs különösebb jelentősége és nem volna értelme, hogy ennek a körülménynek különösebb jelentőséget tulajdonítsanak.

A rátóti látogatásra vonatkozólag megjegyezte Szél, hogy az nem a király kívánságára történt, mint azt némely magyar lap tudni vélte, hanem már a tavasszal el volt határozva. Szél meghívta Körbert, hogy rátóti birtokán a nyár folyamán látogassa meg és Körber ezt a meghívást elfogadta. Természetes, hogy a két miniszter Rátóton nem csak az állattenyésztésről és kertészetről beszélgetett, de nagy tájékozatlanságra vallanak azok a politikai kombinációk, melyeket ebből levontak.

Kiknek gyűjtsünk?

Mikor Románia megelégette a zsidók »tevékenységeit« és rendszabályozta őket, rövid öt nap alatt Magyarország zsidói 70.000 forintot gyűjtöttek össze számukra és nagyon megharagudtak Szél Kálmánra, hogy nem engedte meg a vagyontalan beözönlőknek a letelepedést.

Pedig Magyarországnak voltaképp nem volt más köze hozzájuk, mint hogy idetelepedésük tervezve volt, de szerencsére nem sikerült.

Hanem azért a liberális sajtó egy hétig kesergett szegények sorsa felett.

Most a statisztikai hivatal legújabb jelentése más kivándorlásról ad tudósítást. Nem egy jobb hazát kereső idegen alattvalók csapatáról van szó, hanem a saját fajunk erőssége, a magyar férfiak veszik kezükbe a vándorbotot és bucsuznak el a hazától, mely megnyitja erszényét és lapjai hasábjait az idegenből beözönlő zsidók számára, de még a füleit is bedugja a hazai népesség jalkiáltásai elől.

Csak egy néhány szám . . . de mintha azok a számok sirnának, szemrehányásokkal halmozódnának el és fenyegetőznének egyszerre.

Magyarországról 1900. első felében egy harmadrésszel több ember vándorolt ki, mint 1899. első felében. 1900-ban 74.831, 1899-ben 57.968.

Ez az egyik.

Magyarország lakossága 1900. április havában szaporodott volna 13.748 fővel, kivándorolt ezzel szemben 11.759, vagyis 74,5 %. Májusban szaporodott volna 15.338 emberrel, de kivándorolt 11.569, vagyis 85,5 %.

Ez a másik.

Siralmas panasz mindenik szám. Egy-egy kétségbeesett családapa, a ki nem talál munkát a hazában, gyenge anya, a ki gyermekével karján megy idegenbe, éhező gyermek, a ki hiába kér kenyeret éhező szüleitől és ezek egytől-egyig magyarok.

És az a sok emberbarát, a ki olyan buzgón tudott könnyeket hullatni egy idegen állam idegen elemének kiűzése fölött, ez a sok emberbarát hol felejtette egyszerre az erszényét és a humanizmusát? Vagy azok nem léteznek a magyar érdekek, csak idegen érdekek számára?

Magára vessen Magyarország, ha mindez így történt. Más állam kiveti magából azt, a ki nem akar az államalkotó elemmel összeolvadni, mi éppen az ilyen pártfogoljuk legjobban, sőt megengedjük, hogy a nyakunkra ülve, törvényeket diktáljanak nekünk, az országot lassankint gazdaságilag kezükbe kerítsék s Magyarországot magyar jellegéből teljesen kivetköztessék.

És ne feledjük, hogy a kivándorlók legnagyobb része tiszta magyar.

Ebben rejlik a retentő fenyegetés a jövőre nézve. A kié a föld, azé az ország, már pedig tény, hogy a nemzetiségi határokon az idegen elem lassan, de biztosan nyomul az Alföld szive felé, míg itt köztünk . . . elég a hivatalos lap árverési hirdetéseit elolvasni, abból meglátjuk, kiknek a földjeit árverelik kiknek a javára.

A magyarságot, melyet meg nem tört a a tatár, a török, a német, most apránkénti elpusztítással fenyegeti a legörültebb gazdasági és politikai rendszer, a mely valaha létezett.

Kiknek gyűjtsünk tehát?

Azoknak-e, a kik hozzánk sem hoznának mást, mint a miért a szomszédból kitűzettek: külön kasztszellemet, határtalan kapzsiságot, lelkiismeretlenséget; vagy pedig azoknak, a kik tőlünk viszik el a férfi munkás kezét, fegyverbíró karját, józan magyar esztét?

Azok koldusok, a kik pénzt kértek és kaptak. Ezek férfiak, kik munkát kérnek és nem kapnak, koldulni nem tudnak, hát inkább kivándorolnak.

Nem pénzt kell ezeknek gyűjtenünk; csak egy kis hazafiasságot, egy kis jóakaratot kellene cseppenként összehordani, a mit még a társadalomban itt-ott találhatni. Ki kellene adni a jelszót: *csak magyar munkást alkalmazzunk!* Akkor megszűnnék a kivándorlás oka, a munkahiány s nagyobb adományt kapnának a szerencsétlenek, mintha milliókat adnának össze számukra.

Románia száműzötteire pillanatnyi szerencse volt a segély, mely rövid idő multával elolvad; a gyűjtés, melyet honfitársaink számára sürgetünk, áldás lenne, mely megtartaná számukra a hazát és őket a haza számára.

K. A.

TAJÉKOZTATO.

Aug. 11. A v-velencei Népkör táncszestélye Karger Sándor vendéglőjében.

Augusztus 12. A Réti Népkör mulatsága saját helyiségében.

Városi közgyűlés.

A kitűzött 30 tárggyal alig 2 óra alatt végzett Nagyvárad város törvényhatósága; öt órákor már lemorzsolták az összes ügyeket.

Alig jött össze 57 városatyá, a tisztviselőkkel együtt.

A fogalmazó választás simán folyt le, csak a jelöltek voltak izgatottak. S egy szavazaton fordult meg a két ifju jövője.

Pásztor Bertalan 29 szavazatot nyert, míg **Mendelényi Bélára** 28 szavazat esett. Így bukott el egy szavazattal egy törekvő fiatalember, ki már régebben odaadással szolgálja a várost.

A legkimagaslóbb mozzanata volt a közgyűlésnek **Rác Mihály** főjegyző nyugdíjazása. Megilletődve hallgatta a törvényhatóság ezen régi tisztviselőjének lemondó levelét s látszott a közgyűlés tagjain, hogy a legbuzgóbb tisztviselőjéül, a tisztikar díszétől nehéz a válás. Erdemeit jegyzőkönyvébe iktatta.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, Dr. Grósz Albert, Mezey Mihály, Palotay László, Stark Gyula, Beczkay Lajos, dr. Berkovics Ferencz, Ifj. Cser János, Déry János, dr. Grósz Menyhért, dr. Hoványi Géza, dr. Kornstein Lajos, Ländler Ferencz, Mészáros József, Sulyok István, Stern Herman, Széles Lajos, Vucskics Gyula, Weisz Károly, dr. Friedländer Sámuel, dr. Kurländer Ede, dr. Moskovits József, Reismann Mór, Schwartz Antal, Weisz Mór, Bognár Sándor, Deutsch Simon, Heringh Sándor, Huzella Gyula, Knapp Sándor, ifj. Kohn Sámuel, Lederer Dávid, Mandel Adolf, Mihelyi Pál, dr. Munk Béla, Munk Jakab, Nyiry György, Pallay Lajos, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Szüts Sámuel, ifj. Ullmann Izidor, Weinberger Jakab, Weiszlovits Adolf, Istvánffy István, Szüts Dezső, ifj. Rimler Károly, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dús László, Sztarill János, Hegedüs Géza, Ragány János, Szántó Lajos, Szüts István.

A polgármester jelentésének a közigazgatás július havi állapotára vonatkozó adatait már közöltük.

Interpellációk.

A polgármesteri jelentéssel kapcsolatosan felszólalt **Pallay Lajos** a villamos vasut ügyében. Eddig biztak abban, hogy a miniszteriumban a város érdekeit tartják szem előtt, a polgármester pedig megtett minden lehetőt a vasut mielőbbi létesítése iránt. Most azonban olyan dolog történt, amit nem vártak. A vállalkozó társulatot felhívta a miniszter a vasut terveinek beadására, de a társulat azon feliratot küldte a miniszterhez, hogy a terveket nem mutatja addig be, míg a másik, a villamos erőátvitelre vonatkozó szerződést is jóvá nem hagyja a miniszter. Itt arra a térre lépett a társaság, a mely a dolog elsibolása. Ennek az az oka, hogy a mikor vállalkozott a társaság, a pénzügyi viszonyok kedvezők voltak, volt pénz; ma pedig nincs.

Dr. **Friedländer Samu**: Nekik soha sem volt!

Pallay Lajos indítványozza, hogy a tanács felirat útján sürgesse meg a villamos vasut ügyét.

Dr. **Vucskics Gyula** a Nagy-Teleky-utca végén, illetve a Külváros elején épülő új óvoda ügyében szólal fel, amely körül pocsolya, posvány és szemét-domb van. Nem hiszi, hogy ezt az óvodát, ilyen környezettel az állam átvegye. Mint az óvodák felügyelő bizottságának is tagja, kérdi a főorvost és főkapitányt, hogy szándékoznak-e ezen az állapotokon segíteni.

Komlóssy József válaszolt az interpellációkra. A tanács mindent megtett a villamos vasut ügyében. Felhívta a tanács a társulatot a tervek bemutatására. Ha a határidő letelik, felírnak a miniszterhez. — Az óvoda ügyére nézve azt válaszolta, hogy a helyet az állam képviselőjével együtt jelölték ki s azt egy a szépművészeti és közlekedési szakkbizottság, mint a törvényhatóság elfogadta, tehát a kérdés már meghaladott. A környék megtisztítása azonban okvetlen meg lesz.

Beöthy László főispán kijelenti, hogy a miniszter sem engedte volna, miszerint a város csönkuljon a villamos vasut dolgában. A társulat elnöke is kijelentette, hogy semmi szándéka nincs a társulatnak, a mely a város hátrányát czélozná.

A polgármester jelentését az interpellációkra adott válaszokkal együtt tudomásul vették.

A fogalmazó-választás.

Az **Eleméry Ferencz** lemondásával megüresedett II. oszt. fogalmazói állás betöltésére került ezután a sor.

A kijelölt választmány, a főispán elnöklete alatt a következő tagokból állott: **Palotay László**, **Reismann Mór**, **Huzella Gyula**, **dr. Hoványi Géza**, **Pallay Lajos**.

Kijelöltettek:

Mendelényi Béla és

Pásztor Bertalan.

Szavazásra kerülő a sor, beadatott összesen 57 szavazat. Ebből kapott

Pásztor Bertalan 29,

Mendelényi Béla 28

szavazatot, tehát egy szótöbbséggel **Pásztor Bertalan** választatott meg II. oszt. fogalmazóvá.

A szükséghez képest a főispán **Szüts Géza** alszámvevőt tb. főszámvevővé, ifj. **Márkus János** fogalmazót tb. alszámvevővé dr. **Barna Ármint** tb. tiszti orvossá és **Eichenwald Bélát** tb. számtisztlé nevezte ki.

A közigazgatási bizottságnak már ismeretett féléves jelentését tudomásul vették s felterjesztik a belügyminiszterhez.

A vasuti üzletvezetőség.

Felolvastattott dr. **Bulyovszky József** polgármester indítványa, a mely szerint a törvényhatóság felirathban kérje a kereskedelmi minisztertől egy vasuti üzletvezetőségnek Nagyváradon leendő felállítását, illetve ilyen irányu kérelem támogatására deputáció útján kérjék fel Nagyvárad város orsz. képviselőjét.

Az indítványt egész terjedelmében közölte a »Tiszántul«.

Az indítványt elfogadta a közgyűlés.

A tanács előterjesztést tett, hogy a város ideiglenesen engedje át a Fehér Kereszt-egylet által felállítandó lelenczház részére a városi árvaház üresen álló részét. A lelenczház ellátását megfelelő összegért az árvaház intézősége látná le.

Az előterjesztést a közgyűlés elfogadta.

Hegedüs Gézanak a Városligethez vezető út megnyitása alkalmával fennmaradó telek megvételét, a jövő havi közgyűlésen tárgyalják.

Rosinger Béni tasádfői lakostól a Páris-patak hidjának kiszélesítése végett szükséges 13,5 négyszögöl területnek megvétele szintén a jövő havi közgyűlésre tűzött ki.

A katonai élelmezési raktár céljaira kért nagyobb terület átengedését kimondotta a közgyűlés. 30 napi közszemle után felterjesztik a miniszterhez.

A tanács javasolta, hogy a gázgyár háta megett levő földek egy része három házhelynek eladassék.

Dr. **Hoványi Géza** csak úgy fogadja el a javaslatot, ha kellőleg gondoskodva van az ut kiszélesítéséről, az esetben, a mikor ott a villamos vasut a temetőig ki vezették.

Lovass Zsigmond mérnök kimutatja, hogy a házhelyek eladása után a kocsi ut 18 méter, az egész ut 30 méter széles lesz. Ez elég.

Beczkay Lajos szintén kifogásolja a házhelyek eladását.

A közgyűlés a tanács előterjesztését elfogadta.

Molnár Jánostól 41 négyszögöl terület megvételét elhatározták.

A tanács előterjesztést tett, hogy a színház építéséből folyólag az új díszlet raktár mellett fennmaradt posta-utcai saroktelket adja el a város.

A jövő közgyűlésre tűzték ki.

A tanács előterjesztést tett, hogy a f. é. I. feléről a kezelési a kimutatás szerint a házi pénztári költségvetés egyes tételeinél szükséges, összesen mintegy 8000 korona póthitel engedélyezését kérje a törvényhatóság a minisztertől. — Elfogadták.

Az iparos tanonciskola 1900/901. évi költségvetését (fogadta a közgyűlés s felír a kereskedelmi miniszterhez 2000 korona állami segélynek az ipariskola részére adományozása iránt.

A színházi felügyelő.

A városi tanács előterjesztést tett egy színház felügyelői állásnak 1200 korona évi díjjal ideiglenesen leendő szervezése iránt. A végleges rendszerezést akkorra kéri a tanács fenntartani, ha megfelelő színházi szabályzat lesz kidolgozva, a melyben a felügyelő teendői körvonaloza lesznek.

Dr. **Friedländer Sámuel** kifogásolja, hogy állásokat rendszerezitenek. A felügyeletet végeztesse el a gazd. tanácsnok s az állást akkor rendszerezitsék, ha tisztán látják annak szükségét.

Dr. **Hoványi Géza** kifejtette, hogy a város vagyonának felügyeletéről okvetlen gondoskodni kell s a kérdéses állást csak gyakorlott színészemberrel tölthetik be.

A tanács előterjesztését elfogadta a közgyűlés.

A tanács jelentést tett a színház és Bazár-bérház körül, továbbá a kir. ítélőtábla előtt létesítendő aszfalt gyalogjáró és uttest burkolat készítésére tartott árlejtés eredményéről. — A tanács a Hazai aszfalt ipar részvénytársaságnak, mint legelőnyösebb vállalkozónak javasolja a munkálatot kiadni.

Elfogadták a tanács javaslatát.

Krizsán József és nejével a város tulajdonát képező köztér vételére kötött szerződést jóváhagyták.

A vízmű-telepnél létesítendő vizgyűjtő galériára vonatkozó szerződést elfogadták és záradékolták.

A **Moskovits Mór** által indított perben megítélt 541 korona követelést a törzsvagyon alából kiutalták.

A nyugdíj-alap 1901. évi költségelirányzatát elfogadták. A városi házi pénztár előleg hozzájárulása 15.400 koronában van feltéve. — Elfogadták s felterjesztik jóváhagyás végett a miniszterhez.

Elismerést Rác Mihálynak.

Rác Mihály főjegyző nyugdíjazását kéri a törvényhatóságtól, egészségi állapota miatt. A nyugdíjbizottság a nyugdíjazást javasolja s 29 évi szolgálat után 2964 korona évi nyugdíj folyóvá tételét hozza javaslatba. A főjegyző választás szeptemberre tűzessék ki.

Sulyok István felszólal. Meghatva hallja **Rác Mihály** távozását. 29 évig szolgálta Rác a várost, annyi becsületességgel, oly tudással, szorgalommal, amely mindnyájunk tiszteletét, szeretetét biztosítja számára. Midőn fizikai okokból díszes állását elhagyja, bármennyire szeretné is, nem szól a nyugdíjazás ellen, de le-

Most s Bihar megyei közokmányban ápolják, ahol tegnap déltán *Pataky* rendőrfogalmazó kihallgatta a sebesültet. Orvosi vélemény szerint sebei nem életveszélyesek.

* **Egy szegény leány nászolja.** Elegáns nő kopogtatott be minap a szombathelyi állami anyakönyves hivatalába.

— Férjhez akarok menni, — jelentette minden bevezetés nélkül az anyakönyvesnek.

— Kérem. Rendben vannak az iratai? — tudakolta előzékenyen a hivatalnok.

— Nekem nem kellenek iratok. Férjet tessék nekem szerezni.

— Férjet? — bámultak a hivatali urak, sejtve, hogy őrütel van dolguk. Arra, kérem nem vállalkozhatunk.

— Dehogyan nem. Mindegy, akárki. Ön is jó lesz uram, — mutatott az egyik hivatalnokra.

— Jaj, kérem az nem megy olyan könnyen, — szólt rá az anyakönyves, aki közben orvosért küldött.

— Nálam könnyen megy. Én Hagen bárónő vagyok.

Kis várta megjött az orvos s az anyakönyves bemutatva:

— Ez az ur elveszi, ha akarja.

— Persze, hogy akarom. Csak eskessen meg bennünket mindjárt s göröcsösen a karjába kapaszkodott az orvosnak, a ki el akarta vezetni.

— Hohó, még nem vagyok a felesége. Előbb esküdjünk meg, — huzta vissza a szerencsétlen nő az orvost és semmi áron sem akart addig távozni, míg az anyakönyves meg nem nyugtatta, hogy rendben van a dolog.

— Itt az okmány róla s egy üres lapot nyomtak a kezébe.

— Most már gyere. De előbb elteszem a többi okmányaim közé — s egy csomó irást szedett ki a zsebéből.

Ebből aztán megtudták, hogy Dorner Elvirának hívják s valamikor nevelőnő volt Zemplén-megyében. Hogy miképpen került mégis Szombathelyre, ahol beszállították a kórházba, az iratokból nem lehetett megállapítani.

* **Kik akarnak vinczellérek lenni.** Az ér-diószegi m. kir. vinczellér iskolánál Nagyvárad város közönsége által alapított 2 ingyenes hely a folyó tanév végével üresedésbe jön. Felhívom ennél fogva mindazokat, akik ezen alapítványi helyeket elnyerni óhajtják, m'szerint: 1. A 16-ik életév betöltését igazoló *keresztlevéllel*; 2. Ép, erős, egészséges a gyakorlati munkához alkalmas testalkatot s a himlő védőtánc tanúsító *orvosi bizonyítvánnyal*; 3. Legalább az elemi iskola 4 osztályának jó sikerrel történt bevégezését igazoló iskolai bizonyítvánnyal; 4. Erkölcsei bizonyítvánnyal; 5. A tanuló, illetve pályázó szüleinek, vagy gyámjának beleegyezése s az iránti írásbeli kötelező nyilatkozatával, hogy a tanuló az intézetet év közben nem hagyja el; 6. Szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvényeiket f. évi augusztus hó 22-éig hozzám annyival is inkább adják be, mivel a későbbben érkezett pályázati kérvények figyelembe vételét nem fognak. — Megjegyzendő, hogy a tanulók, illetve pályázók fehéris és egyéb ruházattal magokat tartoznak a belépés előtt kellőleg ellátni. Ezen ingyenes helyek betöltésénél a nagyvárad illetőségűek, továbbá idősebbek, kik katonakötelezettségüknek eleget tettek, a magasabb előképzettséggel bírók és a szőlőművesek fiaj előnyben részesülnek. A közelebbi felvételi feltételek a polgármesteri hivatalnál a hivatalos órák alatt megtudhatók. Nagyvárad, 1900. augusztus hó 6-án. Dr. *Buiyovszky* József polgármester.

* **A nagypiaczteri műarénát,** — mely néhány nap óta pártolás hiány miatt beszüntette előadásait — értelmes üzletemberek *Sári* István igazgatótól átvették s most azon fáradoznak, hogy még egy néhány élvezetes estét szerezzenek a testi ügyesség és erő iránt érdeklődő közönségnek. Mint értesülünk a tulajdonosok 25 új tagot szerzödtettek, köztük a világhírű *Steffen és Crebs* műkerékpárosokat s 2 kautsuk embert, 6 női akrobatát, 15 tagból álló balletkört és két athlétát, kik bizonyára méltó vetélytársai lesznek a mi Duschnyákonknak. Mint halljuk, a befolyó tiszta jövedelem egy részét jótékonycélra fogják fordítani s így

annyival is inkább számíthatnak a közönség pártolására. Az *előadások* szombaton veszik kezdetüket.

* **Felhívjuk a t. olvasó közönség b. figyelmét** a mai számunkban megjelent *Csordás testvérek* fűsz r-, gyarmatár-, bor- és ásványvizkereskedő cégnek hirdetésére, melyet pontos és szolid kiszolgálásért melegen ajánlunk lapunk olvasóinak figyelmébe. — Ugyanott egy jó házból való fiu tanulól felvételik.

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő *táv-irataink* szólnak:

Az új kínai parancsnok.

Kassel, aug. 9. (Saját tud. távirata.) *Vilmos* császár gróf *Waldersee* tábornagyot, az ujonnan kinevezett német kínai csapatok főparancsnokát Kasselben fogadta és a hajó állomásra kikísérte. Bucsuzáskor sok szerencsét kívánt neki s a közönség háromszoros hurrah kiáltásban tört ki.

A szövetséges csapatok előrenyomulása.

London, aug. 9. (Saját tud. táv.) Londonban nagy szenzációt keltett egy távirat, mely ma Pekingből érkezett. A távirat szerint a szövetséges csapatok a kínai sereget visszaverték és egöcsen Pekingig üzték.

Véres harc Pekingben.

Peking, aug. 9. (Saját tud. távirata.) Ma véres harc volt a császár és a *Tuan* herczeg csapatai között. A császár a békét akarja helyreállítani, miben a főherczeg gátolja, s ebből keletkezett a harc. A császár parancsára Pekingben *száz ezer* kínai katona áll készen a rend fentartására és a város megvédésére.

SZINHÁZ.

Szininövendékek előadása.

Rákosi Szidi sziniiskolájának nagyváradinövendékei tegnap megismételték az *E. Kovács* Gyula emlékszobra javára vasárnap rendezett színelőadást.

Ezuttal is zsufolásig megtelt előkelő diszes közönséggel a Sas nagyterme s erkölcsileg még szebb az eredmény, mint vasárnap. Valamikor Nagyvárad adta az országnak a legkiválóbb színészeket és színésznőket. A tegnapi előadás azt a reményt nyújtotta, hogy ez után is kerülnek ki Nagyváradról jeles művészek.

Különösen látjuk ezt *Kürti* Margitnál, aki alig egy éve került fel *Rákosi* iskolájába s már is olyan képzettséget látnunk nála, a mely egy kiváló művészi pálya biztos kezdetének vehető. *Kürti* Margit tegnap este még szebben, még meglepőbb drámai erővel játszott, mint vasárnap. *Kiss* József *»Battó Klára«* drámai költeményében elragadta a közönséget, főleg azoknál a részleteknél, a hol erősebb kitérésre van az előadó művésznél szükség. Mimika, hanghordozás, gesztus a legapróbb részletekig ki volt dolgozva s így méltán megérdemelte a szünoi nem akaró tapsokat.

A *»Fanchon asszony leánya«* operetterészletnél mint énekesnő is igen előnyösen mutatta

be ismét magát s kitünően volt disponálva. A kisasszony azonban határozottan a drámai szakra teremt s bár sikerrel kecsegtetné az énekes szerepkör is, mint nagy művésznő — szerintünk — a drámai szakban érvényesülhet.

A többi szereplő színinövendékek közül *Rogoz* Imre tünt ki remek szavalatával s kitünően rendezte az előadást, — míg a két kis vigjátékban *Kabdebó* Ernő, *Somlár* Mihály, *Ferényi* Dezső és *Vass* Ferencz jeleskedtek.

Dicséretre méltó igyekezettel s kiváló tehetséggel játszottak a műkedvelők: *Nagy* Jolán és *Bernát* Aranka kisasszonyok. Mindketten sokban járultak a sikerhez.

A *»Robinsonok«*-ban *Kabdebó* Ernő egy szallagos babékoszort kapott.

Az énekrészeket és kuplékat *Vomácska* József zenetanár kísérte zongorán.

(V. Gy.)

TANUGY.

Beírások a főgimnáziumba.

1. A nagyvárad prem. róm. kath. főgimnáziumban az 1900—1901-iki iskolai évre szóló beíratásokat szeptember 1. és 3-án fogjuk megtartani. — Ezt megelőzőleg augusztus hó 30-án lesznek a javító vizsgálatok és a magánvizsgálatok írásbeli része; aug. 31-én pedig a felvételi, pótló vizsgálatok, valamint a magántanulók szóbeli része.

2. Szeptember hó 7-én tartjuk a pótló és javító érettségi szóbeli vizsgálatokat.

Nagyvárad, 1900. évi aug. 10.

Az igazgatóság.

Óvodai ünnepély. Pompásan sikerült óvodai ünnepély volt tegnap délelőtt *Keresztesi* Eteleka nagytemető-utcai óvodájában. Az apró növendékek énekeltek, szavaltak szépen, a miről meglátszott az az odaadó buzgalom, amelylyel az óvónő növendékeit oktatja, neveli. *Bőszörményi* Géza óvoda bizottsági elnök teljes elismerését fejezte ki az elért szép eredmény felett az óvónőnek.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Franziából fordította: K—ő.

16.

Lucie könyörgött, hogy vezessék atyjához. — Kedves gyermekem, szolt a békebiró, lehetetlen az a mit kíván. A míg a vizsgálat nincs befejezve, senkinek sem szabad látni a a halottat. De mihelyt lehetséges lesz, magam fogom odavezetni. Most azonban nem maradhat ebben a házban, hozzánk kell jönnie. Én majd felülvelek itt, hogy minden rendben történjék.

Lucie megpróbált néhány ellenvetést tenni, de végre bele kellett egyeznie a dologba.

Fájdalmát nem kevésbé növelte az aggodás, hogy hol marad *Jakab* olyan sokáig; hiszen megígérte, hogy azonnal visszatér. Kérdősködött is a békebirótól.

— Kedves Lucie, szedje össze minden erejét: a vizsgálóbíró, mint tudja, kihallgatta *Jakab* is, de feleletei nem elégitették ki, egyes kérdésekre nem tudott, vagy nem akart megfelelni, sőt nyíltan is megtagadta a választ. Szóval addig is, míg bővebb adatokat szereznek be, a bíró *Jakab*...

— Elfogatta! kiáltott Lucie. — De nem, ez nem lehet, talán csalódik...

— Sajnos, nagyon is nem csalódom.

— De hogyan fogathatták el?... Miért?... Mivel vádolták?

Frémont elmondta a mit tudott. Mikor az arany lánczot említette, a melyet a biró a kertben talált, Lucie felkiáltott:

— Oh én szerencsétlen! . . . Én vagyok az oka mindennek!

Ájultan esett Frémontné asszony karjaiba.

IV.

Egy reggel, két hónappal az elbeszélte események előtt, Ledoux íróasztala előtt ült és az újonnan érkezett leveleket olvasgatta. Egyszerre egy Észak-Amerikából jött széles boríték láttára meglepetve kiáltott fel:

— Levél Dubreuiltól!

Gyorsan felbontotta és olvasni kezdte:

Centreville, Texas, 1879. aug. 8.

»Kedves Alfrédom!

Sokszor irtam már neked, mennyire szeretnék visszatérni Franciaországba, melyet már harmincz éve nem láttam. Most végre elszántam magamat, hogy neki vágok a nagy utnak, hogy láthassalak, megölelhesselek s leányodat is megismerhessem.

Váratlanul akartam megérkezni, de épen elutazásom előtt leestem a lovamról s így most egy időre ismét le kell tennem kedvenc tervemről. Magam helyett azonban elküldöm a fiamat, kit bizonyosan meg fogsz kedvelni, igen derék fiu. Egyszerre indul e levéllel, de néhány nappal később fog megérkezni, mert Párisban lesz holmi elintézni valója.

Fiam majd közli veled egy tervemet, a mit kigondoltam, egyuttal nagyobb összeget ad át neked, melynek rendelkezését is megmondja.

Jakabb fiam átadja majd szívből jövő üdvözlését, régi hű barátodnak

Dubreuil Pálnak.

Ledoux sokáig nézte gondolatokba merülve barátja levelét, gyermekkorának emlékei visszatértek, mikor még együtt voltak s nem gondolták, hogy egy Óceán fogja őket elválasztani.

Csendes kopogás hallatszott s a félig nyitott ajtóban Lucie bájos alakja jelent meg.

— Zavarlak atyám?

— Nem leányom. Mit akarsz?

— A villásreggeli már egy félóra óta vár rád.

— Megyek azonnal.

Félre tette a levelet és követte leányát az ebédlőbe.

— Lucie, szólt a közjegyző evés közben, újságot mondok neked. Sokat hallhattál tőlem Dubreuil barátomról, iskolatársamról, ki már harmincz éve Amerikába utazott, hogy pénzt szerezzen magának. Ma kaptam tőle levelet, melyben jelezi, hogy fia néhány nap múlva megérkezik.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK

Az udvari gyász felfüggesztése.

Bécs, aug. 9. (Saját tud. távirata.) Ő Felsege megengedte, hogy az augusztus 18-án rendezendő ünnepségek tartama alatt az udvari gyász felfüggesztendő.

A hercegprimás utja.

Esztergom, augusztus 9. (Saját tud. távirata.) Vasary Kolozs hercegprimás ma Balatonfüredről, a hol hosszabb ideig nyaralt, Esztergomba érkezett, hogy részt vegyen a jubiláris ünnepségeken. Még e hó 17-én Budapestre utazik, a hol a katolikus gyűlésen fog elnökölni, majd 20-án a Szent István ünnepén celebrálni fog.

Steiner püspök állapota.

Székesfehérvár, aug. 9. (Saját tud. távirata.) Steiner Fülöp püspök állapota nagyon válságos. Tegnap délután ros-

szabbodott és a délutáni 3 órától a reggeli 4 óráig teljes apathiában volt. Az ápoló orvosok lemondtak a reményről és minden pillanatban a katasztrófától tartanak.

Széll Kálmán a királynál.

Bécs aug. 9. (Saját tud. távirata.) Ő Felsege ma délelőtt Széll Kálmán miniszterelnököt külön kihallgatáson fogadta. Kihallgatás után a miniszterelnök részt vett a családi ebéden.

A munkácsi püspök körlevele.

Munkács, aug. 9. (Saj. tud. táv.) Firczák Gyula gör. kath. püspök hazfias hangu körlevelet bocsátott ki a kereszténység 900 éves magyarországi ünnepe alkalmából, a melyben hangsúlyozza, hogy a vallási és hazafiai kötelességük a magyar gör. kath. ruthéneknek, hogy a magyar katolikus egyház 900 éves nagy ünnepét méltó fényvel megülje. — A hazafias körlevél a legjobb benyomást keltette.

Szlávy József temetése.

Budapest, aug. 9. (Saját. tud. távir.) Szlávy József elhunyt koronaőr temetésén a gyászszertartást Bende Imre nyitrai püspök fogja végezni. A temetésen úgy a képviselőház, mint a főrendiház képviselteti magát.

Merénylet egy osztrák főherceg ellen.

Bécs, aug. 9. (Saját tud. távirata.) Bécs városának nagy szenzációja van. Ma este az egész városban az a hír terjedt el, hogy a délutáni órákban Bécs mellett egy osztrák főherceget lelőttek. Ed-dig még nem tudják bizonyosan, állítólag Károly Ferdinánd kir. herceg lenne a gyilkos merénylet áldozata. A szenzációs hír még eddig megerősítést nem nyert.

Elítélt anarchista.

Róma, augusztus 9. (Saját tudósítónk távirata.) Giovanni Furno ivreai illetőségű embert a királygyilkosság dicsőítése miatt félevesi fogházra, Filipe Rieci pesarói illetőségű embert pedig, a ki megsértette a polgármestert és azt kiáltotta: Éljen az anarchia! — két évi börtönre ítélték.

A felső-visói választás.

Felső-Visó, aug. 9. (Saját tud. távirata.) Már kora reggel kezdődött a választók felvonulása. A Nagypártiak bevonulása impozáns volt és a jelölt nagy óvációkban részesült. A lelkesedés óriási, ellenben a Máris-pártiak csak csekély számban jelentek meg a választásnál. Az agitáció a nemzetiségi oldalról Máris érdekében rendkívül heves volt, de eredmény nélkül, mert a lakosság többsége, dacára annak, hogy román ajkuak, a magyar eszmékért ujon-ganak és a román agitátorok nem képesek a választókat Nagy Ferencztől elhódítani. Nagy érdemeket szerzett a hazafias papság, kik a magyarság győzelméhez nagyban hozzájárultak. Nagy Ferencz államtitkár nagy többséggel valószínűleg győzni fog. Nagymérvben hozzájárulnak Nagy Ferencz győzelméhez a ruthén választók, a kiket minden agitáció dacára sem sikerült a magyar zászlótól elterelni; mint mindig, úgy most is hűek maradtak a magyar állameszméhez. Jakab Péter választási elnök

reggel 8 órakor megnyitotta a választást. Két szavazatszedő-bizottság működik. 3856 választó van lajstromozva. A választás csak lassan folyik és valószínűleg este előtt nem lesz befejezve.

Felső-Visó, aug. 9. (Saját tud. táv.)

A választás lefolyása nagyon izgalmas. Este 6 óráig 562 szavazat lett leadva, melyekből dr. Nagy Ferencz kereskedelemügyi államtitkár 504, Máris Illés pedig 58 szavazatot kapott. A választás késő éjjelig fog tartani, s előreláthatólag Nagy Ferencz dr. nagy győzelmével fog végződni.

A búr háború.

London, aug. 9. (Saj. tud. táv.) Roberts lord táviratozza Pretóriából: Attól tartok, hogy az clandsrivezi helyőrség tíz napi ellentállás után fogságba esett. Kitchener Dewettet üldözi, a ki tegnap átkelt a Vál folyón.

KÖZGAZDASÁG.

Állatkiállítások Bihar megyében. A »Bihar megyei Gazdasági Egyesület« által folyó évj szeptember hó 30-án Tenkén és október hó 7-én Székelyhidon rendezendő állat kiállítások tervezete:

1. A kiállítás célja kizárólag a bihar megyei ló- és magyar fajta szarvasmarha tenyésztésnek fejlesztése lévén, csakis a bihar megyei birtokosok, illetve gazdák tulajdonában levő ló- és szarvasmarhák lesznek jutalmazva.

2. Pénzdíjat csak kisbirtokos nyerhet. — Nagy birtokosok és gazdatisztek állatai csakis disz- és dicsérő oklevéllel tüntettetnek ki.

3. Díjazási tervzet:

I. Tenkén, 1900. évi szeptember 30-án. Magyar fajta szarvasmarha. I. osztály: Borjas tehének. II. osztály: Űszők. III. osztály: Bikák. IV. osztály: Tinók.

II. Székelyhidon, 1900. évi október 7-én. I. Magyar fajta szarvasmarha, I. osztály: Borjas tehének. II. osztály: Űszők. III. osztály: Bikák. IV. osztály: Tinók.

II. Ló. I. osztály: Csikós kanczák. II. osztály: 3—4 éves kancza csikók. III. osztály: 2 éves kancza csikók. IV. osztály: 1 éves kancza csikók.

A kiállításon a díjak mellett még megfelelő számú disz- és dicsérő-oklevelek is fognak kiosztatni.

4. Bejelentések a tenkei kiállításra folyó évi szeptember 28-ig a községi előljáráshoz Tenkére, a székelyhidi kiállításra folyó évi október 5-ig a községi előljáráshoz Székelyhidra intézendők. Mindkét kiállításra az egyet titkári hivatala Nagyvárad, Nagy Sándor-utca Eleméry-ház, is elfogad bejelentéseket.

A bejelentések alkalmával az állat kora, neme és származása megjelölendő.

5. A kiállítandó állatokért helypénz nem vétetik, ha valaki azonban állatai részére külön korlátot vagy rekeszt kíván felállítani, azt saját költségén megcsináltatja, minek eszszől-tetését, a költségek fedezése mellett a rendező-bizottság is teljesíti.

6. A kiállítás reggel nyitattik meg, miért is kívánatos, hogy a bejelentett állatok már a kiállítást megelőző nap délutánján a helyszínére vitessenek, hogy a helyet megszokják és a netáni távoli ut fáradalmait kipihenjék, de legkésőbb az nap reggeli hat órakor az állatoknak ott kell lenniük.

7. Az állatokat a kiállítás bezárta előtt elvinni nem szabad. A kiállítás délután 5 órakor rekesztetik be.

8. Az állatok takarmányozásáról a kiállítók tartoznak gondoskodni.

9. A bírálat érték-számrendszer szerint a helyszínen alakuló bíráló-bizottság által reggeli 9 órakor eszközöltetik s az eredmény a bírálat befejezése után azonnal kihirdettetik és a díjak kiosztatnak.

10. A bíráló bizottságnak jogában áll a díjakat, egyik osztályból, — ha ott díjazásra méltó állapot nincs, — egy másik osztályba áttenni.

Nagyvárad, 1900. évi július hó 28-án.

ABiharmegyei Gazdasági Egyesület
elnöksége.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. aug. hó 7-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.40—12.80. Kétszeres buza 11.30—10.80. Rozs 11.40—10.80. Arpa 10.80—9.60. Zab 9.40—9.—. Tengeri: 13.20.—13.—. Borsó 34.—. Lencse 36.—. Bab 14.—. Köleskása 24.50. Burgonya 7.80. 100 kiló lángliszt 25.—. zsemlyeliszt 24.—. fehérkenyér liszt 23.—, barnakenyér liszt 20.—. széna fuvarral 4.—, szalma 1.— Szalonna 106.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. búkkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —96, öntött gyertya —86. Lámpaolaj —82. 1 liter ó-bor 1.20. Uj-bor —80. Pálinka —72. Szilva-pálinka 1.80. Szesz 2.—. 1 mm. kőso 21.50, nyers fagyú —48. olvaszt. fagyú 72.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 64.—, új bor 42.—, mész 2.10, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.—, kendermag 24.—. kőles 16.—. repce 24.—, dió 56.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 44.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 1.12, sertéshus 1.—, juh-hus 64, veres hagyma 16, fog-hagyma 38, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 18. Egy liter köolaj 40, mm. búkköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1899. évi aug. hó 7-ről. Tiszta buza körülbelül 1900 hltr, kétszeres buza 500 hltr, rozs 800 hltr, árpa 650 hkl, zab 550 hltr, tengeri 300 hltr, burgonya 500 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 130 drb, félhizott 210, sovány 270, süldő 430, malac: 650, hizott marha 17, jármás ökör 430 fejős tehén 240, borju 210, bivaly 13, juh és kecske 46, ló 501.

Marha ártáblázat 1899. aug. hó 7-ről. Egy pár első rendű jármás ökör 650—720, egy pár másodrendű jármás ökör 500—640, egy pár harmadrendű jármás ökör 280—480, 1 drb fejős tehén 100—250. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 156—236. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 124—190. 2 drb. veres borju 24—50, 1 drb. fél éves borju 38—48, 1 drb egy éves borju 50—78, két éves borju 72—176. 1 drb hizott sertés 86—140, 3 pár fél éves 30—38, 1 pár egy éves sertés, 42—68, 1 pár két éves sertés 64—140. 1 drb igás ló 160—320, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 28—36. 1 pár bojubőr 10—20, 1 pár lóbor 8—22.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

	Budapest, aug. 9.
Osztrák hitel	665.50
Magyar hitel	686.—
Allamvasut	659.—
Rimamurányi	518.—
Magyar jelzálog	424.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

	Budapest, aug. 9.
Buza októberre	7.84
Buza júniusra	8.16
Tengeri	6.20
Rozs okt.	7.03
Zab okt.	5.32
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. aug. 9-én.

Magyar aranyjárdék 4%	96
Magyar koronajárdék	90.70

Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,70%	100.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,70%	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	91.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.10
Italmérségi jog megváltási kötvény	92.50
Horvát-szlavónföldtehermentesítési kötvény	158.50
Magyar nyereséj-sorsjegyek-kölcsön	138.50
Tiszaszabályozás szezedi sorsjegyek kölcsön	97.30
Osztrák járadék papirban	96.95
Osztrák járadék ezüstben	96.25
Osztrák járadék aranyban	97.40
Osztrák korona járadék	184.25
Osztrák államsorsjegyek	—

Osztrák magyar bankrészvény	17.10
Magyar hitelbankrészvény	683.—
Osztrák hitelintézet részvény	663.—
Párisi vista	96.60
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19.33
Németbirodalmi márka	118.45
London vista	243.—
20 márkás arany	23.67

A szerkesztőasztal felállítás:

Dr. VUCSKICS GYULA.

FÜRDŐI MENETREND.

Érvényes 1900. május 1-től.

Nagyvárad—Püspök-fürdő—Félix-fürdő.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad ind.	—	730	950	—	†	—	435	—	858	†
Vásártér »	545	722	946	*1133	105	235	427	638	850	1118
V.-Velence »	602	740	1000	1149	120	301	445	655	915	1135
Rontó † »	616	754	1014	1203	133	314	459	708	929	1150
Püspök-fürdő »	621	759	1019	1208	138	319	504	713	934	1155
Félix-fürdő érk.	635	817	1037	1220	151	332	521	727	951	1209

Félix-fürdő—Püspök-fürdő—Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	
Félix-fürdő ind.	637	820	910	1042	*1221	152	335	524	731	849	958	1215
Püspök-fürdő »	623	838	—	1100	1232	203	347	541	733	—	939	—
Rontó »	642	842	916	1104	1236	207	351	545	748	856	1000	1220
V.-Velence »	702	856	930	1117	1249	220	406	600	801	910	1014	1236
Vásártér érk.	717	911	945	1131	104	232	421	615	816	925	1029	1251
Nagyvárad »	—	905	941	1127	—	†	—	608	—	919	1023	†

A *-gal jelölt csak vásár- és ünnepsnap közlekedik.
Ezen vonat †) csak szükség szerint, mint különmenet fog közlekedni.

Kitünő hevesi faj-dínnégek.

Legnemesebb sárga, cukor és faj-dínnégek.

Telefon:
249.

Csordás Testvérek

Telefon:
249.

fűszer-, gyarmatáru-, bor- és ásványviz-kereskedés
„a fehér elefánthoz“,
Nagyvárad, Szt. László-tér, Takarékpénztár-épület.

Jegyhűtött kőbányai sör.

Ajánlják dusan felszerelt s a mai kor legkényesebb igényeit kielégítő fűszer-, bor- és csemege, valamint festékáru üzletüket.

Tisztán kezelt, természetes tőkén termelt **asztali borok 1 lt. 40 kr.**,

36 féle különböző fajú csemege- és gyógyborok a legelőnyösebb áron,

Világosi magyar-francia elismert legjobb cognac nagyraktára.

Különös figyelmet érdemelnek: legfinomabb **kávé fajaink 1 frt 20 krtól**

2 frt 16 krig, valamint az összes fűszer-áru legelőnyösebb beszerzési forrása.

Nagyválaszték a legkitünőbb pipere és mosdó szappanokban, — közkedvelt és elismert legjobb ártalmatlan „Margit“ **arcz-creme, poudreszappan.**

Naponta friss szedésű **csemege-szólló napi áron.** Nagy választék a legkitünőbb bonbonok és cukorkákból, valamint friss sajtok és szalámiból. Gyors, előzékeny és pontos kiszolgálás.

Friss töltésű ásványvizek.

NAGYVÁRADI KERESKEDELMI CSARNOK.

A Nagyváradai Felső Kereskedelmi Iskola,

melynek végbizonyítványa egyévi önkéntesi katonai szolgálatra jogosít és melynek eddig végzett tanulói legelsőrendű kereskedő, gyári, bankáriés pénzügyi cégeknel, posta-távirdai, vasuti és egyéb közhivatalokban nyertek alkalmazást, 1900. szeptember hó 1-én 13-ik évfolyamát nyitja meg.

Az intézetet a múlt iskolai évben 120 tanuló látogatta, köztük 47 vidéki, kiknek jó családoknál való elhelyezése ügyében az iskolaigazgató készséggel jár a szülők kezére.

Minden iránt tájékoztató évi jelentés levelezőlapon tett kérésre azonnal megküldetik.

Nagyvárad, 1900. július hó.

Dr. Hoványi Géza,
iskolabizottsági elnök.